

Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток» включено до переліку наукових фахових видань України з державного управління (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 1643 від 28.12.2019).

Спеціальність – 281.

Державне управління: удосконалення та розвиток. 2023. № 11.

**DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2156.2023.11.6>
УДК 351.82**

*О. П. Гребельник,
д. е. н., професор, завідувач кафедри митної справи та товарознавства,
Державний податковий університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3204-1048>*

*І. С. Сагайдак,
к. т. н., доцент, доцент кафедри митної справи та товарознавства,
Державний податковий університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7186-8830>*

*Т. М. Чорна,
к. т. н., доцент, доцент кафедри митної справи та товарознавства,
Державний податковий університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9923-8737>*

*В. В. Борса,
старший викладач кафедри митної справи та товарознавства,
Державний податковий університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2436-7945>*

ГУМАНІТАРНА ДОПОМОГА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ОСОБЛИВОСТІ ПРОПУСКУ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ

*О. Hrebelnyk,
Doctor of Economic Sciences, Professor,
Head of the Department of Customs and Commodity Science,
State Tax University
I. Sahaidak,
PhD in Technical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Customs and Commodity Science,
State Tax University
T. Chorna,
PhD in Technical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Customs and Commodity Science,
State Tax University
V. Borsa,
Senior Lecturer of the Department of Customs and Commodity Science,
State Tax University*

**HUMANITARIAN AID UNDER MARTIAL LAW:
PECULIARITIES OF CROSSING THE CUSTOMS BORDER OF UKRAINE**

У статті узагальнено сучасну специфіку механізму ввезення гуманітарної допомоги на митну територію України в умовах воєнного стану. Охарактеризовано причини, які зумовили необхідність спрощення даного механізму. Показано розбіжність визначення дефініції «гуманітарна допомога» у Кіотській конвенції і вітчизняному законодавстві. Проаналізовано нормативно-правові акти щодо визначення переліку товарів, які визнаються гуманітарною допомогою за декларативним принципом без вимоги прийняття спеціального рішення. Вказано на певні обмеження щодо ввезення на територію України окремих категорій товарів, незважаючи на суттєве спрощення процедури визнання їх гуманітарною допомогою. Наведено механізм спрощеної процедури митного оформлення гуманітарної допомоги. Представлено порядок перевезення гуманітарної допомоги залізничним транспортом в умовах воєнного стану. Досліджено ризики переміщення товарів комерційного призначення під виглядом гуманітарної допомоги, що є порушенням чинного законодавства. Наведено алгоритм ввезення гуманітарної допомоги за новими правилами, які набувають чинності з 1 грудня 2023 року.

The article summarizes the current specifics of the mechanism for importing humanitarian aid into the customs territory of Ukraine under martial law. The author characterizes the reasons that led to the need to simplify this mechanism. The author shows the discrepancy in the definition of «humanitarian aid» by the Kyoto Convention, the Customs Code of Ukraine and the Law of Ukraine «On Humanitarian Aid». The author analyzes the legal acts defining the list of goods which are recognized as humanitarian aid on a declarative basis without making relevant decisions by specially authorized state bodies from a particular donor to a particular recipient. In particular, we are talking about almost any goods, including special military goods and dual-use goods, the list of which is clearly defined by domestic legislation.

Certain restrictions on the importation of certain categories of goods into the territory of Ukraine are indicated, despite a significant simplification of the procedure for recognizing them as humanitarian aid, in particular in the customs regime for importing goods from the Russian Federation, as well as goods prohibited by current domestic legislation and international treaties.

The mechanism for simplifying the procedure for customs clearance of humanitarian aid has been generalized: a person transporting humanitarian aid

needs to fill out only one document – a declaration on the list of goods (in paper or electronic form) instead of a customs declaration. An electronic declaration can be created in the personal account on the Single State Information Web Portal «Single Window for International Trade». To do this, a person importing humanitarian aid must be identified using a qualified electronic signature or any of the means of the Integrated Electronic Identification System.

The article describes the procedure for transportation of humanitarian aid by rail under martial law. The risks of transportation of commercial goods under the guise of humanitarian aid, which is a violation of current legislation, are investigated. The author provides an algorithm for importing humanitarian aid under the new rules that come into force on December 1, 2023.

Ключові слова: гуманітарна допомога, воєнний стан, механізм переміщення, митний кордон, товари, процедура митного оформлення

Keywords: humanitarian aid, martial law, movement mechanism, customs border, goods, customs clearance procedure

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Масштаб гуманітарної катастрофи в Україні є найбільшим з часів Другої світової війни. Понад 6 млн українців були вимушені виїхати за кордон, понад 7 млн – переселились в межах країни [1]. Позбавлені можливості жити і заробляти вдома, українці щодня потребують понад 10 тис. т продуктів харчування у вигляді гуманітарної допомоги. Сотні тисяч людей задіяні в обороні держави. Тисячі цивільних і військових щодня мають потребу в перев'язочних матеріалах, ліках та обладнанні для реанімації або військової медицини. Понад 270 тис. км² нашої території [2] потребують якомога швидшого розмінування. Більшість з цих потреб Україна задовольняє завдяки гуманітарній допомозі, яку збирають як наші громадяни та громадські організації, так і міжнародні організації, країни-донори та соціально-відповідальний бізнес по всьому світу, від всесвітньо відомих українців до голлівудських зірок, від приватних волонтерських ініціатив до міжнародних гуманітарних місій [3].

До подолання гуманітарної кризи в Україні сьогодні залучені: Європейський механізм цивільного захисту (EUCPM), Координаційний центр запобігання катастрофам при НАТО (EADRCC), Управління з координації гуманітарних питань ООН (OCHA), WFP (Глобальна продовольча програма), Дитячий фонд ООН (UNICEF), Агентство ООН у справах біженців (UNHCR), Фонд з питань народонаселення (UNFPA), Програма розвитку ООН (UNDP), Міжнародний комітет Червоного Хреста (ICRC), Всесвітня організація здоров'я (WHO), Агентство з міжнародного розвитку США (USAID), Ізраїльський форум міжнародної гуманітарної допомоги (ISRAAID), Німецьке товариство міжнародного співробітництва (GIZ), Консультативна місія Європейського Союзу в Україні (EUAM), спеціальні фонди для забезпечення специфічних потреб, як, наприклад, постачання енергетичного обладнання (зادля реалізації цього проекту підписана угода з Енергетичним співтовариством) [3, 4] та багато інших організацій у сфері реагування на катастрофи. Тільки через європейський механізм цивільного захисту (EUCPM) в Україну за весь період повномасштабного вторгнення надійшло понад 43022 т допомоги. У цьому механізмі беруть участь усі 27 країн-членів ЄС, а також Туреччина, Північна Македонія та Норвегія. Особливої уваги достойна допомога Великої Британії, де створили окремий підрозділ на базі Міністерства закордонних справ Великої Британії по роботі з Україною, сфокусований на забезпеченні наших продовольчих потреб.

Одержання гуманітарної допомоги потребує додаткових зусиль і від української держави. Адже налагодження юридичного та адміністративного супроводу та логістики допомоги з-за кордону в таких масштабах з забезпеченням необхідної прозорості – це неабиякий виклик.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням, пов'язаним з гуманітарною допомогою, присвячена низка наукових праць, які можна розділити на дві категорії – опубліковані до повномасштабного вторгнення рф в Україну та після його початку. Роботи, які відносимо до першої категорії, переважно присвячені механізмам забезпечення права на гуманітарну допомогу

та його гарантам [5]. В працях, опублікованих після 24 лютого 2022 року, увага акцентується на питаннях гуманітарної допомоги в умовах воєнного стану.

Проблематику нецільового використання гуманітарної допомоги та питання кримінальної відповідальності за її розкрадання висвітлюють в своїх роботах Шевчук А., Боднарук О. [6], Васільєв А. [7], Дудоров О., Мовчан Р. [8], Колб О. [9], Муравська Н. [10], Фурман В. [11] і Хавронюк М. [12].

Автори [13, 14] в своїй праці досліджують зміст поняття «гуманітарна допомога», її особливості та аналізують правову основу отримання, надання, оформлення, розподілу й контролю за її цільовим використанням; приділяють увагу переміщенню гуманітарної допомоги через митний кордон України [15].

Після прийняття Урядом низки законодавчих актів щодо спрощення механізму ввезення гуманітарних вантажів в Україну, окрім науковців даному питанню значну увагу почали приділяти фахівці-практики та представники засобів масової інформації. Поява великої кількості різнопланових публікацій та коментарів від юристів, економістів, підприємців, волонтерів тощо вимагає систематизації та узагальнення питань, які стосуються міжнародної гуманітарної допомоги в сучасних умовах.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Таким чином, метою даної статті є узагальнення сучасної специфіки механізму переміщення гуманітарної допомоги через митний кордон України в умовах воєнного стану на основі аналізу чинних нормативно-правових актів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відповідно до Міжнародної конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур (Кіотська конвенція) [16] (Спеціальний додаток J, Розділ 5), визначено поняття «вантажі з допомогою», під якими розуміються «товари, у тому числі автомобілі та інші транспортні засоби, продукти харчування, медикаменти, одяг, ковдри, намети, збірні будинки, пристрої для очищення та збереження води, або інші товари першої необхідності, що направляються як допомога потерпілим від стихійних лих; та все устаткування, автомобілі та інші транспортні засоби, спеціально навчені тварини, продукти харчування, припаси, особисті речі та інші товари

для персоналу, який ліквідує наслідки стихійного лиха, необхідні їм для виконання обов'язків, забезпечення їхнього проживання та роботи на території стихійного лиха протягом усього терміну місії персоналу». Тобто, цільовим призначенням є допомога потерпілим від стихійних лих.

В ч.1 статті 250 Митного кодексу України «Митне оформлення товарів, що переміщуються через митний кордон України у складі вантажів з допомогою» внесено положення Міжнародної конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур, з тією різницею, що призначається вантаж з допомогою не лише потерпілим від стихійних лих, а й потерпілим від катастроф природного та/або техногенного походження [17].

Найбільш розширеним і чітким (з урахуванням подій в Україні) є визначення «гуманітарної допомоги», викладене в законі України «Про гуманітарну допомогу»: «цільова адресна безоплатна допомога в грошовій або натуральній формі, у вигляді безповоротної фінансової допомоги або добровільних пожертвувань, або допомога у вигляді виконання робіт, надання послуг, що надається іноземними та вітчизняними донорами із гуманних мотивів отримувачам гуманітарної допомоги в Україні або за кордоном, які потребують її у зв'язку з соціальною незахищеністю, матеріальною незабезпеченістю, важким фінансовим становищем, виникненням надзвичайного стану, зокрема внаслідок стихійного лиха, аварій, епідемій і епізоотій, екологічних, техногенних та інших катастроф, які створюють загрозу для життя і здоров'я населення, або тяжкою хворобою конкретних фізичних осіб, а також для підготовки до збройного захисту держави та її захисту у разі збройної агресії або збройного конфлікту» [18].

Основними суб'єктами гуманітарної допомоги виступають донори (іноземні, вітчизняні) – юридичні та фізичні особи в Україні або за її межами, які добровільно надають гуманітарну допомогу отримувачам гуманітарної допомоги в Україні або за її межами; отримувачі гуманітарної допомоги – юридичні особи, яких зареєстровано в установленому КМУ порядку в Єдиному реєстрі отримувачів гуманітарної допомоги; набувачі гуманітарної допомоги –

фізичні та юридичні особи, які її потребують і яким вона безпосередньо надається.

У мирний час рішення про визнання вантажів гуманітарною допомогою ухвалювало Міністерство соціальної політики України, яке вело і реєстр отримувачів такої допомоги. Тож волонтери мусили зберігати всі документи, а митниця - здійснювати контроль за доставкою цієї допомоги, її митний огляд і зберігання під власним контролем. Тож процедура була тривалою і складною.

На період дії воєнного стану з метою спрощення перетину митного кордону України товарами гуманітарної допомоги постановами КМУ від 01.03.2022 р. № 174 «Деякі питання пропуску гуманітарної допомоги через митний кордон України в умовах воєнного стану» (зі змінами) (далі – постанова № 174) [19] та № 362 від 26 березня 2022 р. «Про внесення змін до постанови КМУ від 1 березня 2022 р. № 174» [20] визначено, що на період воєнного стану пропуск через митний кордон України гуманітарної допомоги від донорів здійснюється за місцем перетину митного кордону України шляхом подання декларації, заповненої особою, що перевозить відповідний товар, без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Тобто, товари визнаються гуманітарною допомогою за декларативним принципом без вимоги прийняття спеціального рішення (без прийняття відповідних рішень спеціально уповноважених державних органів з питань гуманітарної допомоги), від конкретного донора конкретному отримувачу.

Відповідно до постанови КМУ від 20 березня 2022 р. № 329 [21] скасовано перелік категорій товарів, що визнаються гуманітарною допомогою без здійснення процедури визнання таких товарів гуманітарною допомогою у кожному конкретному випадку. Тому на сьогоднішній день можна за декларативним принципом ввозити в якості гуманітарної допомоги практично будь-які товари (продукти харчування, засоби гігієни, навіть автомобілі).

До гуманітарної допомоги прирівняно низку спеціальних товарів військового призначення: каски (підшоломи, амортизатори); бронежилети для

потреб правоохоронних органів, Збройних Сил та інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, інших суб'єктів, що здійснюють боротьбу з тероризмом відповідно до закону; тканини (матеріали) для виготовлення бронежилетів; нитки для виготовлення бронежилетів [20].

Для певних товарів (табл. 1) застосовується окремий порядок пропуску через митний кордон України. Зазначені в табл. 1 товари визнаються гуманітарною допомогою за умови подання митному органу гарантійного листа кінцевим користувачем, яким можуть бути: орган військового управління, визначений Міністерством оборони; правоохоронний орган; інше військове формування, утворене відповідно до закону; інший суб'єкт, що здійснює боротьбу з тероризмом відповідно до закону.

Таблиця 1. Перелік товарів гуманітарної допомоги, до яких застосовується окремий порядок пропуску через митний кордон України [19]

Код згідно УКТЗЕД	Опис товару
6914	Пластини для бронежилетів
8517	Переносні радіостанції військового призначення
8525, 8806	Безпілотні літальні апарати (квадрокоптери) військового призначення
9005	Біноклі, монокуляри та інші оптичні труби, магніфери (збільшувачі) військового призначення
9013	Коліматорні приціли, оптичні приціли військового призначення
9025, 9027	Тепловізори, прилади нічного бачення

Ввезення інших товарів гуманітарної допомоги, які належать до:

– товарів подвійного використання (ТПВ) – відбувається відповідно до Порядку здійснення державного контролю за міжнародними передачами товарів подвійного використання [22];

– товарів військового призначення (ТВП) – відповідно до Порядку здійснення державного контролю за міжнародними передачами товарів військового призначення [23].

Не дивлячись на запроваджені зміни, варто пам'ятати, що спрощені правила митного оформлення стосуються лише тих ТПВ або ТВП, перелік яких

чітко визначений законодавством, зокрема, Постановою КМУ №147 [19]. У разі, якщо особа бажає ввезти в Україну інші товари цих категорій в якості гуманітарної допомоги, вона зобов'язана дотримуватися загальної процедури, передбаченої, зокрема Законом України «Про державний контроль за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання» [24] з урахуванням положень підзаконних актів.

Незважаючи на суттєве спрощення процедури визнання допомоги гуманітарною, законодавство передбачає певні обмеження щодо ввезення на територію України окремих категорій товарів. Зокрема, заборонено ввезення на митну територію України [25]:

- 1) в митному режимі імпорту товарів з російської федерації [26];
- 2) товарів, переміщення яких заборонено законом або міжнародним договором України, до яких належать:
 - зброя військових зразків всякого роду та боеприпаси до неї;
 - наркотичні та психотропні речовини;
 - сильнодіючі отруйні, радіоактивні, вибухові речовини;
 - друковані матеріали, кліше, негативи, відзняті плівки, фотографічні знімки, кінострічки, відеозаписи, копії магнітної інформації для ЕОМ, рукописи, платівки та інші звукозаписи, малюнки та інші друковані образотворчі матеріали, що містять пропаганду ідей війни, расизму, расової дискримінації та геноциду, а також спрямовані на підрив територіальної цілісності України, її політичної незалежності, державного суверенітету; продукція порнографічного характеру;
 - товари, імпорт яких здійснюється з порушенням прав інтелектуальної власності.

Спрощена процедура митного оформлення гуманітарної допомоги також передбачає скасування всіх заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності (крім державного експортного контролю). Це означає, що така допомога не підлягає застосуванню фітосанітарного та ветеринарно-санітарного контролю, державного контролю за дотриманням

законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин, що проводяться згідно із законодавством України.

На практиці декларування гуманітарної допомоги за спрощеною процедурою при перетині митного кордону України особою, яка перевозить цей товар, означає, що при ввезенні таких товарів потрібно заповнити лише один документ – декларацію про перелік товарів (в паперовій або електронній формі), що визнаються гуманітарною допомогою [19] замість митної декларації. Створити електронну декларацію можна в Особистому кабінеті на Єдиному державному інформаційному веб-порталі «Єдине вікно для міжнародної торгівлі» [27]. Для цього особі, яка ввозить гуманітарну допомогу, необхідно пройти ідентифікацію за допомогою кваліфікованого електронного підпису (КЕП) або будь-яким із засобів Інтегрованої системи електронної ідентифікації [28] (наприклад, за допомогою BankID). Для уникнення помилок при заповненні декларації Державною митною службою підготовлено покрокову інструкцію зі створення та подання декларації в електронній формі.

У декларації слід обов'язково зазначити таку інформацію:

- відомості про особу, яка здійснює декларування;
- відомості про відправника;
- відомості про отримувача;
- реквізити транспортного засобу, яким здійснюється перевезення;
- фактичне місце розвантаження та пункт пропуску на митному кордоні;
- перелік товарів із зазначенням їхньої кількості та обсягу;
- підпис особи, яка переміщує товари (печатка не потрібна).

Декларацію необхідно складати окремо на кожен транспортний засіб, яким товари гуманітарної допомоги доставляються до місця призначення.

Документ подається у паперовій формі безпосередньо у пункті пропуску за місцем перетину митного кордону України. За бланками декларацій можна звернутися до митників у пункті пропуску.

Посадові особи митниці мають право, за необхідності, здійснювати повний огляд переміщуваних товарів, та у випадку виявлення розбіжностей відмовити у їхньому пропуску.

Порядок перевезення гуманітарної допомоги залізничним транспортом в умовах воєнного стану здійснюється відповідно до Постанови КМУ № 379 [29]. Гуманітарною допомогою визнаються товари, щодо яких у товаро-супровідних та/або перевізних документах міститься відповідний запис про приналежність такого товару до гуманітарної допомоги. АТ «Укрзалізниця» виступає одержувачем гуманітарних вантажів і при цьому не є отримувачем/набувачем гуманітарної допомоги в розумінні Закону України «Про гуманітарну допомогу». АТ «Укрзалізниця» організовує роботу онлайн-платформи для реєстрації та обробки заявок отримувачів гуманітарної допомоги.

Максимальне спрощення процедури ввезення гуманітарної допомоги через митний кордон України призводить до підвищення ризику переміщення товарів комерційного призначення під виглядом гуманітарної допомоги, що є порушенням чинного законодавства і передбачає відповідальність.

Державна митна служба уже повідомляла про непоодинокі випадки спроб контрабанди шляхом викривлення номенклатури товарів у спрощеній декларації та зазначення одержувачами вантажів благодійних фондів, релігійних та інших організацій. Так, за результатами спільних перевірок Державною митною службою України та Міністерством оборони України щодо отримання військовими частинами і територіальними центрами комплектування та соціальної підтримки товарів, що переміщувались через митний кордон на їх адресу в якості гуманітарної допомоги, протягом січня-травня 2023 року було встановлено 653 випадки не підтвердження отримання таких вантажів, як пластини до бронежилетів, прилади нічного бачення, тепловізори, дрони, автотранспорт та інше. Створений механізм контролю за надходженням до військових частин товарів гуманітарної допомоги дозволив провести перевірку більше 5 тис. фактів переміщення товарів гуманітарної допомоги на адресу близько 100 військових частин. У результаті за 5 місяців

2023 року Держмитслужбою складено 115 протоколів про порушення митних правил, де предметами правопорушень були товари, ввезені на митну територію України в якості гуманітарної допомоги, та направлено до правоохоронних органів 159 повідомлень про протиправне діяння, що містить ознаки злочину, передбаченого ст. 201-2 «Незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги», ст. 358 «Підроблення документів, печаток, штампів та бланків, збут чи використання підроблених документів, печаток, штампів» та ст. 190 «Шахрайство» [30]. Кримінального кодексу України. Для порівняння, протягом 2022 року митниці Держмитслужби складено 100 аналогічних протоколів про порушення митних правил та направлено до правоохоронних органів 29 повідомлень про протиправне діяння, що містить ознаки злочину, передбаченого ст. 201-2, ст. 358 Кримінального кодексу України [31].

У зв'язку із зазначеними випадками Міністерство соціальної політики запропонувало покроковий алгоритм ввезення гуманітарної допомоги за новими правилами, які повинні почати діяти із 1 грудня 2023 року. Згідно зі змінами, повинен запрацювати Єдиний реєстр отримувачів гуманітарної допомоги, через який і необхідно буде працювати волонтерам. Волонтерам, в свою чергу, необхідно буде увійти в Автоматизовану систему за допомогою КЕП, і, таким чином, стати отримувачем допомоги, внесеним в Єдиний реєстр отримувачів гуманітарної допомоги. У систему потрібно внести перелік товарів, які планується завозити, після чого автоматично формується декларація. Гарантійних листів, довідок, запитів, планів про розподіли та інших документів не потрібно. Після ввезення допомоги необхідно узагальнити дані щодо місця і кількості доставленої допомоги, що і буде рахуватися звітом.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі.

Таким чином, в даній роботі на основі аналізу змін, внесених до чинних нормативно-правових актів, узагальнено сучасну специфіку механізму ввезення гуманітарної допомоги на митну територію України в умовах воєнного стану. Військові події в країні зумовили необхідність зміни механізму легалізації

гуманітарної допомоги на території України з дозвільного на заявний. Наразі процедура полягає у тому, що без розмитнення на територію України ввозиться така допомога, яка визначена донором як гуманітарна, і такою ж у супровідних документах. Заповнення відповідної декларації за спрощеним порядком, що реєструється в митних органах без додаткових дозволів або заяви з боку отримувача допомоги, скорочує часові та фінансові витрати.

Література

1. Зануда А. Скільки українців не повернуться з-за кордону і чим це загрожує Україні. *BBC News Україна*. URL: <http://surl.li/mruuj> (дата звернення 01.11.2023).

2. Перун В. Розмінувати потрібно майже пів території України URL: https://lb.ua/society/2022/05/30/518413_rozminuvati_potribno_mayzhe_piv.html (дата звернення 01.11.2023).

3. Василенко О. Міжнародна гуманітарна допомога для України: перемоги та виклики. URL: <http://surl.li/dfpqk> (дата звернення 04.11.2023).

4. Українські лікарні отримали ще 110 генераторів від міжнародних партнерів. URL: <http://surl.li/mruvu> (дата звернення 01.11.2023).

5. Антонович М. М. Право на гуманітарну допомогу під час збройного конфлікту і відповідальність за його порушення згідно з міжнародним правом. *Наукові записки. Юридичні науки*. Т. 168. URL: <http://surl.li/mruwp> (дата звернення 21.10.2023).

6. Шевчук А.В., Боднарук О.М. Кримінальна відповідальність за розкрадання гуманітарної допомоги. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія «Право»*. Вип. 72: ч. 2. 2022. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2022/10/32-1.pdf> (дата звернення 20.10.2023).

7. Васільєв А.А. До питання про криміналізацію розкрадання гуманітарної допомоги. *Проблеми кваліфікації та розслідування кримінальних правопорушень в умовах воєнного стану* : матеріали наук.-теорет. конф. Київ : МВС України, Нац. акад. внутр. справ, 2022. С. 39-42.

8. Дудоров О.О., Мовчан Р.О. Кримінально-правова заборона щодо незаконного використання гуманітарної допомоги: сумнівна законодавча

новела. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. 2022. Вип. 2 (98). С. 99-115.

9. Колб О.Г. Про деякі кримінально-правові заходи запобігання розкраданням майна, отриманого волонтерськими організаціями України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 4. С. 317-319.

10. Муравська Н. Як покарати тих, хто використовує гуманітарну допомогу та благодійні пожертви не за призначенням. URL: <http://surl.li/mpzfa> (дата звернення: 15.10.2023).

11. Фурман В. Відповідальність за нецільове використання гуманітарної допомоги. Що передбачено новим Законом. URL: <http://surl.li/mpzfk> (дата звернення: 21.10.2023).

12. Хавронюк М. За незаконне використання гуманітарної допомоги – кримінальна відповідальність. *Сайт Центру політико-правових реформ* : веб-сайт. URL: <http://surl.li/mpzfs> (дата звернення: 04.11.2023).

13. Сергієнко Л.В. Гуманітарна політика України: ідентифікація складових, об'єктів, суб'єктів та пріоритетів. URL: <http://ven.ztu.edu.ua/article/view/175394> (дата звернення: 04.11.2023).

14. Сорока Є.Є, Горбачевська Д.В. Гуманітарна допомога: специфіка регулювання в умовах воєнного стану. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. №5. URL: http://www.lsej.org.ua/5_2022/101.pdf (дата звернення 21.10.2023).

15. Підстави та порядок переміщення гуманітарної допомоги через митний кордон України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Нац. університет «Одеська юридична академія». Одеса, 2014. URL: <http://surl.li/mpzoi> (дата звернення: 14.10.2023).

16. Міжнародна конвенція про спрощення і гармонізацію митних процедур (Кіотська конвенція). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_643#Text (дата звернення 21.10.2023).

17. Митний кодекс України від 13 березня 2012 р. № 44-45, №46-47, №48. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17/conv#n2058> (дата звернення 21.10.2023).

18. Про гуманітарну допомогу : Закон України від 24 грудня 1999 р. № 51. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1192-14/conv#n9> (дата звернення 21.10.2023).

19. Деякі питання пропуску гуманітарної допомоги через митний кордон України в умовах воєнного стану : постанова КМУ від 01 березня 2022 р. № 174. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/174-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення 22.10.2023).

20. Про внесення змін до постанови КМУ від 1 березня 2022 р. № 174 : постанова КМУ від 26 березня 2022 р. № 362. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/362-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення 21.10.2023).

21. Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 1 березня 2022 р. № 174 та визнання таким, що втратив чинність, пункту 1 постанови Кабінету Міністрів України від 7 березня 2022 р. № 224 : постанова КМУ від 20 березня 2022 р. № 329. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/kp220329> (дата звернення 21.10.2023).

22. Порядок здійснення державного контролю за міжнародними передачами товарів подвійного використання : постанова КМУ від 28 січня 2004 р. № 86. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/240904_567702 (дата звернення 22.10.2023).

23. Порядок здійснення державного контролю за міжнародними передачами товарів військового використання : постанова КМУ від 20 листопада 2003 р. № 1807. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/KP031807> (дата звернення 22.10.2023).

24. Про державний контроль за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання : Закон України від 20 лютого 2003 р. № 23. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/549-15#Text> (дата звернення 29.10.2023).

25. Січка А. Ввезення гуманітарної допомоги під час війни: що треба знати? URL: https://jurliga.ligazakon.net/analitycs/211094_vvezennya-gumantarno-dopomogi-pd-chas-vyni-shcho-treba-znati (дата звернення 29.10.2023).

26. Про застосування заборони ввезення товарів з Російської Федерації : постанова КМУ від 9 квітня 2022 р. № 426. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/426-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення 29.10.2023).

27. Єдиний державний інформаційний веб-портал «Єдине вікно для міжнародної торгівлі». URL: <https://cabinet.customs.gov.ua> (дата звернення 29.10.2023).

28. Інтегрована система електронної ідентифікації : Інтернет-портал «Дія» URL: <https://id.gov.ua/> (дата звернення 04.11.2023).

29. Про особливості здійснення гуманітарної допомоги, яка перевозиться залізничним транспортом в умовах воєнного стану : постанова КМУ від 27 березня 2022 р. № 379. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/379-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення 04.11.2023).

30. Кримінальний кодекс України від №25-26. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення 04.11.2023).

31. З початку 2023 року Держмитслужба спільно з Міноборони виявили 653 випадки неотримання гуманітарної допомоги військовими. *Державна митна служба України* : веб-сайт. URL: <http://surl.li/mpzxf> (дата звернення 06.11.2023).

References

1. Zanuda, A. (2023), “How many Ukrainians will not return from abroad and how this threatens Ukraine”, available at: <http://surl.li/mpyuj> (Accessed 01.11.2023).

2. Perun, V. (2022), “It is necessary to demine almost half of the territory of Ukraine”, available at: https://lb.ua/society/2022/05/30/518413_rozminuvati_potribno_mayzhe_piv.html (Accessed 01.11.2023).

3. Vasylenko, O. (2022), “International humanitarian aid for Ukraine: victories and challenges”, available at: <http://surl.li/dfpqk> (Accessed 04.11.2023).

4. Ministry of Healthcare of Ukraine (2022), “Ukrainian hospitals received another 110 generators from international partners”, available at: <http://surl.li/mpyvu> (Accessed 01.11.2023).

5. Antonovych. M.M. (2015), “The right to humanitarian assistance during armed conflicts and responsibility for its violation”, *Naukovi zapysky. Yurydychni nauky*, vol. 168, available at: <http://surl.li/mpywp> (Accessed 21.10.2023).

6. Shevchuk, A.V. and Bodnaruk, O.M. (2022), “Criminal Liability for Embezzlement of Humanitarian Aid”, *Naukovyj visnyk Uzhhorods'koho Natsional'noho Universytetu. Seriiia «Pravo»*, vol. 72, no. 2, available at: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2022/10/32-1.pdf> (Accessed 20.10.2023).

7. Vasil'iev, A.A. (2022), "Regarding the issue of criminalization of embezzlement of humanitarian aid", Problemy kvalifikatsii ta rozsliduvannia kryminal'nykh pravoporushen' v umovakh voiennoho stanu : materialy nauk.-teoret. konf. [Problems of qualification and investigation of criminal offenses under martial law: materials of the scientific-theoretical conference], MVS Ukrainy, Nats. akad. vnutr. sprav, Kyiv, Ukraine, pp. 39-42.

8. Dudorov, O. O. and Movchan, R. O. (2022), "Criminal prohibition of illegal use of humanitarian aid: dubious legislative novel", Visnyk Luhans'koho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav imeni E. O. Didorenka, vol. 2 (98), pp. 99-115.

9. Kolb, O.H. (2022), "On some criminal law measures to prevent theft of property obtained by volunteer organizations of Ukraine", Yurydychnyj naukovyj elektronnyj zhurnal, vol. 4, pp. 317-319.

10. Muravs'ka, N. (2022), "How to punish those who misuse humanitarian aid and charitable donations", available at: <http://surl.li/mpzfa> (Accessed 15.10.2023).

11. Furman, V. (2022), "Liability for inappropriate use of humanitarian aid. What is provided by the new Law", available at: <http://surl.li/mpzfk> (Accessed 21.10.2023).

12. Khavroniuk, M. (2022), "Criminal liability for illegal use of humanitarian aid", available at: <http://surl.li/mpzfs> (Accessed 04.11.2023).

13. Serhiienko, L.V. (2019), "Humanitarian Policy of Ukraine: Identification of Components, Objects, Entities, and Priorities", available at: <http://ven.ztu.edu.ua/article/view/175394> (Accessed 04.11.2023).

14. Soroka, Ye.Ye, and Horbachevs'ka, D.V. (2022), "Humanitarian aid: specifics of regulation during martial law", Yurydychnyj naukovyj elektronnyj zhurnal, vol. 5, available at: http://www.lsej.org.ua/5_2022/101.pdf (Accessed 21.10.2023).

15. Koval', N (2014), "The grounds and an order of the humanitarian assistance moving through the customs border of Ukraine", available at: <http://surl.li/mpzoi> (Accessed 14.10.2023).

16. Customs Co-operation Council (1999), "International Convention on Simplification and Harmonization of Customs Procedures (Kyoto Convention)", available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_643#Text (Accessed 21.10.2023).

17. Verkhovna Rada of Ukraine (2012), “Customs Code of Ukraine”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17/conv#n2058> (Accessed 21.10.2023).

18. Verkhovna Rada of Ukraine (1999), The Law of Ukraine “On Humanitarian Aid”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1192-14/conv#n9> (Accessed 21.10.2023).

19. Cabinet of Ministers of Ukraine (2022), Resolution “Some issues of the passage of humanitarian aid through the customs border of Ukraine under martial law”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/174-2022-%D0%BF#Text> (Accessed 22.10.2023).

20. Cabinet of Ministers of Ukraine (2022), Resolution “On making changes to the resolution of the CMU of March 1, 2022 No. 174”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/362-2022-%D0%BF#Text> (Accessed 21.10.2023).

21. Cabinet of Ministers of Ukraine (2022), Resolution “On making changes to the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated March 1, 2022 No. 174 and declaring paragraph 1 of the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated March 7, 2022 No. 224 as invalid”, available at: <https://ips.ligazakon.net/document/kp220329> (Accessed 21.10.2023).

22. Cabinet of Ministers of Ukraine (2004), Resolution “The procedure for state control over international transfers of dual-use goods”, available at: https://zakononline.com.ua/documents/show/240904_567702 (Accessed 22.10.2023).

23. Cabinet of Ministers of Ukraine (2003), Resolution “The procedure for state control over international transfers of goods for military use”, available at: <https://ips.ligazakon.net/document/KP031807> (Accessed 22.10.2023).

24. Verkhovna Rada of Ukraine (2003), The Law of Ukraine “On the State Control over International Transfers of Military and Dual-Use Commodities”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/549-15#Text> (Accessed 29.10.2023).

25. Sichkar, A. (2022), “Importing humanitarian aid during wartime: what you need to know?”, available at: https://jurliga.ligazakon.net/analitycs/211094_vvezennya-gumantarno-dopomogi-pd-chas-vyni-shcho-treba-znati (Accessed 29.10.2023).

26. Cabinet of Ministers of Ukraine (2022), Resolution “On the application of the ban on the import of goods from the Russian Federation”, available at:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/426-2022-%D0%BF#Text> (Accessed 29.10.2023).

27. State Customs Service of Ukraine (2023), “Unified state information web portal “One-stop shop for international trade””, available at: <https://cabinet.customs.gov.ua> (Accessed 29.10.2023).

28. Diia (2023), available at: <https://id.gov.ua/> (Accessed 04.11.2023).

29. Cabinet of Ministers of Ukraine (2022), Resolution “On the peculiarities of the implementation of humanitarian aid, which is transported by railway transport in conditions of martial law”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/379-2022-%D0%BF#Text> (Accessed 04.11.2023).

30. Verkhovna Rada of Ukraine (2001), “The Criminal Code of Ukraine”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (Accessed 04.11.2023).

31. State Customs Service of Ukraine (2023), “Since the beginning of 2023, the State Customs Service, together with the Ministry of Defense, discovered 653 cases of non-receipt of humanitarian aid by the military”, available at: <http://surl.li/mpzxf> (Accessed 06.11.2023).

Стаття надійшла до редакції 08.11.2023 р.